

OiRA – karte celā uz drošāku' un veselīgāku darba vidi

Izvērtēt darba vides riskus un atrast pat slēptākos riska punktus uzņēmējiem palīdz elektroniskais konsultants – OiRA. Ikviens strādājošais grib justies droši savā darba vietā, savukārt darba devējs noteikti nevēlas liekas nepatikšanas saskarē ar valsts kontrolējošajām institūcijām vai, ļaunākajā gadījumā, tiesas procesu un kompensāciju cietušajam darbiniekam. Te lielu palīdzību uzņēmējiem var sniegt OiRA (*Online Interactive Risk Assessment*) – Valsts darba inspekcijas izstrādāts interaktīvs rīks, kas tapis sadarbībā ar Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru. Tas ļaus novērtēt riskus pat uzņēmējam bez priekšzināšanām darba aizsardzībā.

OiRA
kontaktpersona
Latvijā, VDI
Sadarbības
un attīstības
nodaļas vadītāja
LINDA MATISĀNE

Katram darba devējam, kura uzņēmumā strādā kaut viens cilvēks, ir pienākums gādāt par viņa drošību un veselību darba vietā, tostarp izvērtējot darba vides riskus un veicot pasākumus to novēršanai. Tas izriet gan no veselā saprāta apsvērumiem, gan Eiropas līmeņa jumta direktīvai (Darba drošības un veselības aizsardzības direktīvai jeb darba aizsardzības pamatdirektīvai), ko Latvija pārņēma tālajā 2002. gadā. Pēc laika, veicot pētījumu par to, kā veicas ar šīs direktīvas ieviešanu, Valsts darba inspekcijai (VDI) nācās secināt, ka lielākā riska grupa darba aizsardzības jomā ir mazie uzņēmumi.

„Vissmagākā situācija ir tieši mazajos un vidējos uzņēmumos. Var pat teikt – jo mazāks uzņēmums, jo lielākas problēmas mēdz būt. Parastie attaisnojumi darba aizsardzības prasību neievērošanai ir nepietiekami resursi, laika un izpratnes trūkums,” saka OiRA kontaktpersona Latvijā, VDI Sadarbības un attīstības nodaļas vadītāja Linda Matisāne. Tāpēc arī radīts OiRA – interaktīvs rīks, ar kuru, izvēloties situācijai atbilstošas atbildes, vienkārši var uzzināt, kādi darba vides uzlabojumi jāveic uzņēmumā. Jēga no tā gan būs tikai tad, ja uzņēmējs ņems vērā konstatētās problēmas un tās novērsīs. „Rīks tiešām ir domāts, lai palīdzētu uzlabot darba vidi, tāpēc tajā ir daudz norāžu, kam nav tiešas saistības ar normatīvajiem aktiem, bet kas ir labās prakses piemēri. Te atrodama arī dažā-

da papildinformācija – vadlīnijas, vizuālie materiāli, semināru ieraksti,” skaidro Linda Matisāne. Piecu gadu laikā, kopš Latvijā pieejams OiRA, ir izstrādāti 13 rīki. Pagaidām tas ir pieejams uzņēmumiem ar salīdzinoši zemu riska līmeni vai tām nozarēm, kas bija īpaši ieinteresētas šāda rīka tapšanā. „Mēs sākam ar birojiem – to ir daudz, un to specifika mēdz ļoti atšķirties. Tas savā ziņā bija kā tests. Ja izrādītos, ka cilvēkiem tomēr nav intereses un OiRA netiek izmantota, nebūtu jēgas šo projektu turpināt.” Pēc birojiem OiRA visaktīvāk izmanto lauksaimniecības uzņēmumi un izglītības iestādes.

Lai atvieglotu rīka lietošanu, tas pielāgots katrai nozarei, īpaši ņemot vērā strīdīgus jautājumus. Piemēram, frizieris un telpu uzkopšanas uzņēmuma vadītājs ne vienmēr atbildēs apstiprinoši uz jautājumu, vai darbā tiek izmantotas ķīmiskās vielas. Taču, piemēram, matu laka un balinātājs tādas noteikti ir.

Jūlija sākumā Latvijā bija izveidoti gandrīz 6000 lietotāju profili, un tajos veikti 7656 novērtējumi. „Tas skaidrojams ar to, ka vienam uzņēmējam var būt nepieciešami dažādi rīki, piemēram, lauksaimniecības uzņēmumā ir arī viesu nams, bet viesnīcā – restorāns un spa pakalpojumi,” skaidro Linda Matisāne. Nākamo divarpus gadu laikā Latvijā paredzēts izveidot vēl 10 rīkus, šoreiz pievēršoties tā saucamajām bīstamajām nozarēm – kokapstrādei, pārtikas ražošanai, mežizstrādei u.c.

„Jāsaprot, ka OiRA uzdevums ir ne tikai padarīt darba vidi drošāku un veselīgāku, bet arī ļaut izpildīt daļu no normatīvajiem aktiem darba aizsardzības jomā. Tas ir vērtīgs instruments, lai sistemātiski un secīgi saprastu veicamos darbus un novērstu visus riska punktus,” uzsver Linda Matisāne. Taču jēga no tā būs tikai tad, ja uzņēmējs uz jautājumiem atbildēs godīgi.

OiRA noteikti darīs vieglāku un ātrāku darba vides risku novērtēšanu arī turpmāk. „Jau nākamajā gadā tas prasīs daudz īsāku laiku, jo programmā vajadzēs tikai pārskatīt jautājumus, kur kaut kas bija jāpārveido, vai arī punktus, kuros mainījies normatīvais regulējums,” norāda Linda Matisāne. OiRA piedāvātās iespējas testa veidā var pārbaudīt ikviens – tiesa, bez profila izveidošanas ievadītā informācija un gala atskaite nesaglabāsies, taču ieskatu par rīka darbību tas noteikti dos.

Vairāk informācijas par OiRA var iegūt <http://www.vdi.gov.lv/oira/>

Vissmagākā situācija darba aizsardzības jomā ir mazajos un vidējos uzņēmumos. Var pat teikt – jo mazāks uzņēmums, jo lielākas problēmas mēdz būt

Printify Development: OiRA piedāvā inovatīvus risinājumus darba vides drošībai

SIA Printify Development juridiskā padomniece un darba aizsardzības speciāliste ANITA KEHRE

SIA Printify Development ir informācijas tehnoloģiju jaunuzņēmums, kas pašlaik nodarbina 90 cilvēku un tīmekļa rīku OiRA izmanto no savas darbības pirmsākumiem. Stāsta Anita Kehre, SIA Printify Development juridiskā padomniece un darba aizsardzības speciāliste:

„Pirmajā reizē, veicot darba vides riska novērtēšanu kopā ar darbinieku uzticības personām, domājām – kas nu tur liels, mums taču ir vismodernākie ergonomiskie galdi un krēsli, jaunākā dator tehnika, mūsdienīgs birojs, nekādu īpašu risku. Taču OiRA pateica priekšā, kam vēl pievērst uzmanību, lai Printify būtu nodien iekārojams darba devējs, kas ne vien formāli izpilda darba aizsardzības prasības, bet piedāvā inovatīvus risinājumus. Padomājām par velosipēdu novietni, somu pakaramajiem, instruktažu video formātā, elastīgu darba laiku, pārtikas piegādi un virtuves aprīkojumu. Nesen, straujās izaugsmes dēļ paplašinot biroju un ieņemot vēl vienu spīķeru stāvu, priecājāmies, ka iepriekšējo vērtējumu un rīcības plānu varam ērti izmantot, to vienkārši tiešaistē papildinot. OiRA gan ekonomē laiku, gan palīdz saturiski saprast, kad un kādus pasākumus ieplānot, jo tajā ir viegli saprotami paskaidrojumi par tiesību normu prasībām.

Svarīgi arī, ka rīks ir lietotājam draudzīgs, intuitīvs. Nav jābūt informācijas tehnoloģiju guru, lai īsā laikā sagatavotu nepieciešamos dokumentus, tāpēc tas ir piemērots ikvienam neliela uzņēmuma darba aizsardzības speciālistam. Tāpat ir svarīgi, ka ar šo rīku sagatavotos risku novērtējumus un plānus akceptē Valsts darba inspekcija. Būtu brīnišķīgi, ja līdzīgi bezmaksas rīki tiktu radīti arī citās jomās, kur normatīvie akti paļauj obligātus dokumentus vai reģistrus, piemēram, datu aizsardzībā.”

Ar Eiropas Savienības finansējuma atbalstu ir izveidoti daudzveidīgi rīki, kas var palīdzēt attīstīties mazajiem un vidējiem uzņēmumiem visā Eiropā. OiRA ir tikai viens no tiem. Par citām iespējām, ko sniedz ES, var uzzināt, sazinoties ar Eiropas Biznesa atbalsta tīkla (EEN) speciālistiem. Viņi sniegs informāciju par dažādām ES iniciatīvām, projektiem, uzsaukumiem un palīdzēs atrast sadarbības partnerus. EEN sniedz arī bezmaksas konsultācijas par likumdošanu un uzņēmējdarbības aspektiem ārvalstu tirgos, finansējuma piesaistes iespējām kā arī veic tehnoloģiju un inovācijas auditu, palīdzot īstenot inovācijas un tehnoloģiju pārnēs. EEN ir Eiropas Komisijas iniciatīva, kas darbojas vairāk nekā 60 valstīs, tīkla darbībā iesaistot vairāk nekā 6000 ekspertu. Vairāk par EEN – www.een.lv.